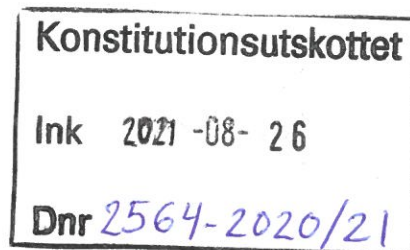


2021-08-26

Till konstitutionsutskottet



Statsrådet Per Bolunds hantering av Svensk kärnbränslehantering AB:s ansökan om systemet för använt kärnbränsle

Svensk kärnbränslehantering AB (SKB) ansökte 2011 om tillstånd att bygga upp ett system för att långsiktigt hantera Sveriges använda kärnbränsle. Ansökan gäller hela det så kallade KBS-3-systemet och omfattar en utökning av mellanlagringskapaciteten från 8 000 till 11 000 ton använt bränsle, uppförandet av en inkapslingsanläggning samt en slutförvarsanläggning. Ansökan kräver ett regeringsbeslut om tillåtlighet enligt miljöbalken och ett om tillstånd enligt kärntekniklagen.

Regeringens beredning av ansökan inleddes 2018-01-23 då Mark- och miljödomstolen och Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) båda lämnat sina yttranden. Domstolens yttrande innehöll en begäran om komplettering som SKB lämnade in i april 2019. Kompletteringen har remitterats och SSM har yttrat sig över den.

Riksdagen beslutade i juni 2020 om förtydliganden i det långsiktiga ansvaret för det använda bränslet, varpå Östhammars kommun meddelade att man inte kommer att utnyttja sin möjlighet till veto mot att slutförvarsanläggningen uppförs i kommunen.

Under våren 2021 har regeringen genomfört ett kompletterande samråd med grannländerna i enlighet med Esbo-konventionen.

Statsrådet Isabella Lövin menade den 2020-12-09 i svaret på en skriftlig fråga (2020/21:747) om när regeringen kommer att fatta beslut om ansökan att:

”Vi analyserar för närvarande om det återstår något vad gäller handläggningen av ärendena enligt såväl miljöbalken som lagen om kärnteknisk verksamhet innan regeringen kan fatta sitt beslut.”

I en interpellationsdebatt med mig den 2021-01-29 lyfte angav statsrådet Lövin att det regeringen då fortfarande arbetade med var just sistahandsansvaret och Esbo-samrådet. Hon nämnde också att man ville se resultaten från SKB:s så kallade LOT-försök. Statsrådet sa också att:

”Frågan om kapaciteten i Clab ingår i den ansökan, enligt både miljöbalken och kärntekniklagen, som regeringen nu prövar. Ärendena hanteras samlat i Regeringskansliet, och regeringen avser att fatta beslut vid samma tillfälle.”

Resultatet från LOT-försöket har nu kommit. SSM har granskat det och har yttrat sig. Därmed återstår ingen av de frågor som tidigare sysselsatte regeringskansliet. Det har också bekräftats från tjänstemännen miljödepartementet att det under en tid inte har pågått någon handläggning i sakfrågor som rör ansökan.

Statsrådet Per Bolund pekade heller inte under kammarens debatt om hanteringen av använt kärnbränsle den 2021-04-21 på något ytterligare behov av beredning än de frågor statsrådet Lövin tidigare redovisat och som nu har hanterats.

Riksdagen tillkännagav den 2021-04-22 att ”regeringen skyndsamt bör vidta nödvändiga åtgärder för att på kort och lång sikt trygga förutsättningarna för en säker hantering av använt kärnbränsle”.

Liberalerna liksom andra partier har genom skriftliga frågor och i debatter i kammaren försökt få svar på vad det har varit som saknats för att regeringen ska kunna fatta ett beslut om ansökan i sin helhet. Även de berörda kommunerna har, både vid möte med statsrådet Bolund och skriftligen, sökt få svar på vad som saknas och varför regeringen inte har begärt in de underlag man i så fall behövt för sin fortsatta beredning. Statsrådet har inte kunnat beskriva vad som återstår att utreda för att det ska finnas underlag för de två beslut regeringen har haft att ta ställning till.

Allt tyder på att ärendet i sin helhet har varit färdigt för regeringsbeslut. Trots det har regeringen idag beslutat att dela sönder ansökan om systemet för kärnbränslehanteringen i olika delar. Regeringen motiverar detta med att det blir möjligt att gå vidare med den del av ansökan som rör den utökade mellanlagringskapaciteten för att undvika att mellanlagret blir fullt. Samtidigt får nu regeringen möjlighet att fortsätta att dröja med att fatta beslut om resten av slutförvarssystemet.

Remissinstanserna har lyft en rad risker med förslaget. Flera har pekat på att en sådan utbrytning skulle försena just den utökade mellanlagringskapaciteten. Flera har också lyft juridiska risker som skulle innebära en mer utdragen process. Av central betydelse är att de aktörer som svarar för elförsörjningen upprepade gånger har varnat för att ett uteblivet beslut om slutförvaring riskerar att leda till att fungerande reaktorer börjar tas ur drift 2024 och att beslut om detta i så fall kan komma att ske i närtid, med tanke på att drift av en reaktor förutsätter förutsebarhet om hur det använda kärnbränslet tas om hand.

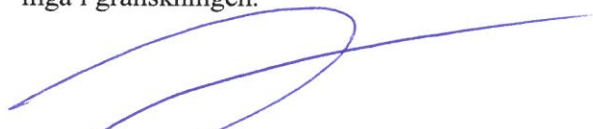
Enligt grundlagen föreligger beredningstvång för regeringens handläggning av ärenden. Dagens besked innebär att regeringen aktivt har underlåtit att fatta beslut i en viktig fråga trots att det finns omfattande underlag som pekar på att denna underlåtenhet kan komma att få omfattande konsekvenser för samhället.

Konstitutionsutskottet behöver granska i vilken mån regeringen alls har gjort den konsekvensanalys i denna del som måste anses följa av beredningstvånget.

Regeringens beslut idag innebär att Sverige står inför en allvarlig kris i elförsörjningen redan inom några år. Möjligen kan kraftsystemet hållas stabilt utan Forsmark 2 som stoppas först – i maj 2024. Men det blir allt mer utmanande att upprätthålla att en stabil elförsörjning, åtminstone söder om Dalälven, när fler reaktorer stoppas under 2025.

Synen på kärnkraften som energislag är en politisk fråga som ligger utanför konstitutionsutskottets beredningsområde. Konstitutionsutskottet har däremot vid upprepade tillfällen granskat om regeringens beredning av enskilda ärenden har varit oacceptabelt långsam.

Jag önskar därför att konstitutionsutskottet granskar regeringens handläggning av SKB:s ansökan. I synnerhet bör det granskas om statsrådet Per Bolund kan anses ha haft politiska motiv för att först dröja med att lägga fram ärendet för beslut och för att sedan inte lägga fram ärendet i sin helhet. Det bör utredas om han därmed avsiktligt har bidragit till att en för samhället mycket viktig verksamhet påverkats negativt. Även regeringens beredning, särskilt av den promemoria som ligger till grund för dagens beslut och av remissynpunkterna på densamma bör ingå i granskningen.



Joar Forssell (L)